

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди
Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 206 (10191)

1976 чылдың август 31, вторник

1925 чылда
үндөөлөттөгөн

Өрттө
2 көд.

Күскү чаштырылга

КАЛУТА. (СЭТА). «Оңу беш чылда—бистин шалмыч күш-ажылымыс!»— деп мындг дозун биле областын механизаторлары күзү чаштырар тараа култураларының чаштырылганын кырышкан. Күзү чашар култураларын 250 муң гектарга тарыыр — баштай планнап турганын-дан 30 муң гектар хой.

«Мировоская-808» кызыл-таска онза кыткан-гейин салып турар. Дыкка хой колхозтар бол-гаш колхозтар оң тарылга шөлүн бүдүн чар-тык—ийн катап көзүттөт. Оңу хойну тарып турары таварышта эвес: «Мировоская» сорт кара хорушунуң черлерге шыкпаш ол хире дүжүтү Калуганин черлеринге берип турар. Бо күзү оңу гектар черден 50 центнер чедир басты-рып ап турар.

КУВЫШЕВ. (СЭТА). Куйбышев областын чер ажылдыктары күскү чаштырылганы кал-бартырга чорууда берген. Ушуту оңу үнерин байддалары таарыкчалыг: июлда болгаш ав-густ сугуттар чашкындар артыккан, хорууде ол-тын кулдарыны четтер.

Күзү чашар тараалар Поволжениң шөдө-рялго турум дүжүтү берип турар.

СЭКП ТК-НЫҢ ЧИНГИНЕ
СЕКРЕТАРЫ ЭШ ЛЕОНИД
ИЛЬИЧ БРЕЖНЕВКЕ

Эртам Леонид Ильич!

Новосибирск областын школаларының доозукчулары те-рөөн колхозтарыга болгаш колхозтарга ажылдаар дээр боттарынын изиг чүткүлүн илередири-биле сүткэ чыгып келгенер. Коммунизм тургузушкунунуң бүтү улусчу хе-рээте боттарынын салышкыннысты киридин күе-динис. Чүгө бо чылын бестин областын школалары доос-кан муң-мун анык болгаш кыстар көдө сугуттарда артып калган болгаш тараа шөдөринде база фермаларда улуг күзел-биле ажылдап туралар.

Костромь областын школаларының доозукчулары Си-дернин кыйгырылгала болгаш чыгычарга хей-аңт кирген база ону беш чылда СЭКП-ниң ХХУ съездинин салган се-рулаларынын чүткүлүн билгеш, бистер көдөниң эконо-мизм болгаш култураларын улам ийик көдөрүшкө доозу-тун күш-ажылынысты бараан болдулар деп шийтирелин-диз. Бистин кижжи бүрүс адаларынысты, нелеринисти, акы-ларыннысты болгаш угбаларыннысты маалырып херекте-риге төлөтүп болурунче чүткүр.

Бистин улуг Төрөөн чурттувустун чекетелиннишкин дээр бүтү күзүвүстү болгаш билиглеринисти кызыкмак күш-ажылга бээривисти Сидерге бүүрүттиш.

НӨДЗЗ АЖЫЛ-АГЫЙГА АЖЫЛДААР
ДЕП ШИЙТИРЛЭЗН НОВОСИБИРСК
ОБЛАСТЫН ШКОЛАЛАР ДООЗУЧУ-
ЛАРЫНЫҢ СЛЕДУНУҢ КИРЖИЧИЛЕРИ.

КҮСКҮ ХОВУ АЖЫЛДАРЫНГА — БЕДИК ТЕМП!

Кезип
кирипкен

Кызыл районда «Шамба-лыг» совхозун тараажылары ону беш чылдын баштайгы чылынын дүжүдүн ажаап ки-ришкен. Совхозтун ишчилери бо хүндө 250 гектар чер-нин арайын чыттыр кескен. Ол ажылга дүжүлганын көр-бөйлер. Кенден Биче-ол, Кара-Сал Кызыл-оол, Монгуш Тойбу олар амдыктаптан өгө-лөп кызымаан көргүзүп, ти-лекчилерин оңурунга кир-гешер.

Совхоз бо чылын 8400 гек-тар черден тараа културала-рын ажаап алган, оон 200 тонна чаагай тарааны күрө-сө дүжар планныг. А «Шам-балыгжылар» СЭКП ТК-нын Чингине секретары эш Л. И. Брежневтин Кубанын тара-ажыларына кыйгырып та-нышкан, ону деткип, алаа сорук кирип, күрүшенин сава-мычче 3000 тонна тарааны урар деп бедиктен социалис-тик хүлээлени алганнар.

Ол чутуга кампаанияга хараа туттунар 37 комбайнын 36-ы беле, 18-18 комбайнлар-лыг ийи эвено анаа ажыл-даар. Машина-техниканы бай-далын үргүлчү хынап, үре-лишкин болган таварылгада дуза көргүзүр-биле Монгуш Ойе-оол удурткан техниктиг хандырылгав эвенозун база тур-гускан. Бо хире шалычын иш-чилер турда, совхозтун тараа-жылары салган сорулганын чедикчилерин күсүдери дээр-зинге итегел улаз.

Ажаап алышкын үеинде тараажылар ортузунга соци-алисттик чарыштын калбарткан болгаш механизатор бүрүзү чарыштын мурунку одуруун-га болуу дээр кызыкмак ажи-дап турар. Чарыштын сорул-газы болза хожудан турар-ларын мурунчаларын деп-велелине чедир көдүрүп тур-гаш, ажылга нини көдүр-лүшкүвүн чедип алары бо-лур дээрли бисте кижжи бү-рүзү эки билер.

С. ОНДАР,
«Шамбалыг» совхозтун ди-ректору.

ТӨРЭЭН ЧУРТТУҢ ШЫГЖАМЫРЫНГА

(Репортаж)

Өрткөн воскресеньде Кы-зылдың сайгарылга баазанын дегем девискөринде ки-жиниң хойу анаа ажыл хүнү-биле демей болган. Оон чыл-дагааны тодаргай. Төрөөн чурттуң шымжамырынче ки-рип турар ону беш чылдын баштайгы чылынын дүжүдү көр-бөйлер. Чаагай тараанын хүлээп алары-биле хараа тут-туган кижилерден аңгыда, баазанын өскө ажылдакчыла-рын база четкип келген.

— Бөгүн каш машина кел-дир?

— Бо чылы арайын мен бодарымга мурунку чылдар-нымдал чаагай шыкпаш кес-тур!

— «Тилдегел»-даа шыда-дыр, тилектиг болуп үнөр тадаас!

Шак мындыг аныктыг чу-галарын анаа дыншап болур. Чаагай тараа дээр кижилер-нин күш-ажылын көдүрүш-күнүгү сорук кирип турары-нын бир херачын ол.

Тараа чүдүргөн машина девискөр улуг деңизини ча-мында үгөк бажычыгашка

чеде берчим. Ында база кижилер арбын. Шупту-ла машина-лар келгенин четкипкей ма-наан. Аңаа турган ажылчи-нар-биле каш сөс солүштүм.

— Тараа дүжүрер улаус хей бе?

— Алды кижжи бис — деп, угадым берген угбай чугаала-дым.

— Бир эвес хей машина кел-дир болза, силерге берге эвес бе?

— Акырбас. Мында бүгү-лө чүвө механизаттаптыган бол-гай. Келген дүжүтү ам хол-биле дүжүрбөс апарган бис. Тускай техника ол ажылды бүдүрүп турар.

— Ам кайы складта дүжү-рүп турарың?

— Баштай кургалыр черге алпаар чүвө, шыкын үндүр-гөш, ам шыгаар, оон башка ол тараа дораан үрелип болур.

Деңизин кыс Наташа Ка-миньевага келдим. Ол журна-лын алып алган, баштайгы келген дүжүтүң түнүп үндү-

руп омур.

— Чөсө болду—деп, айтыр-дым.

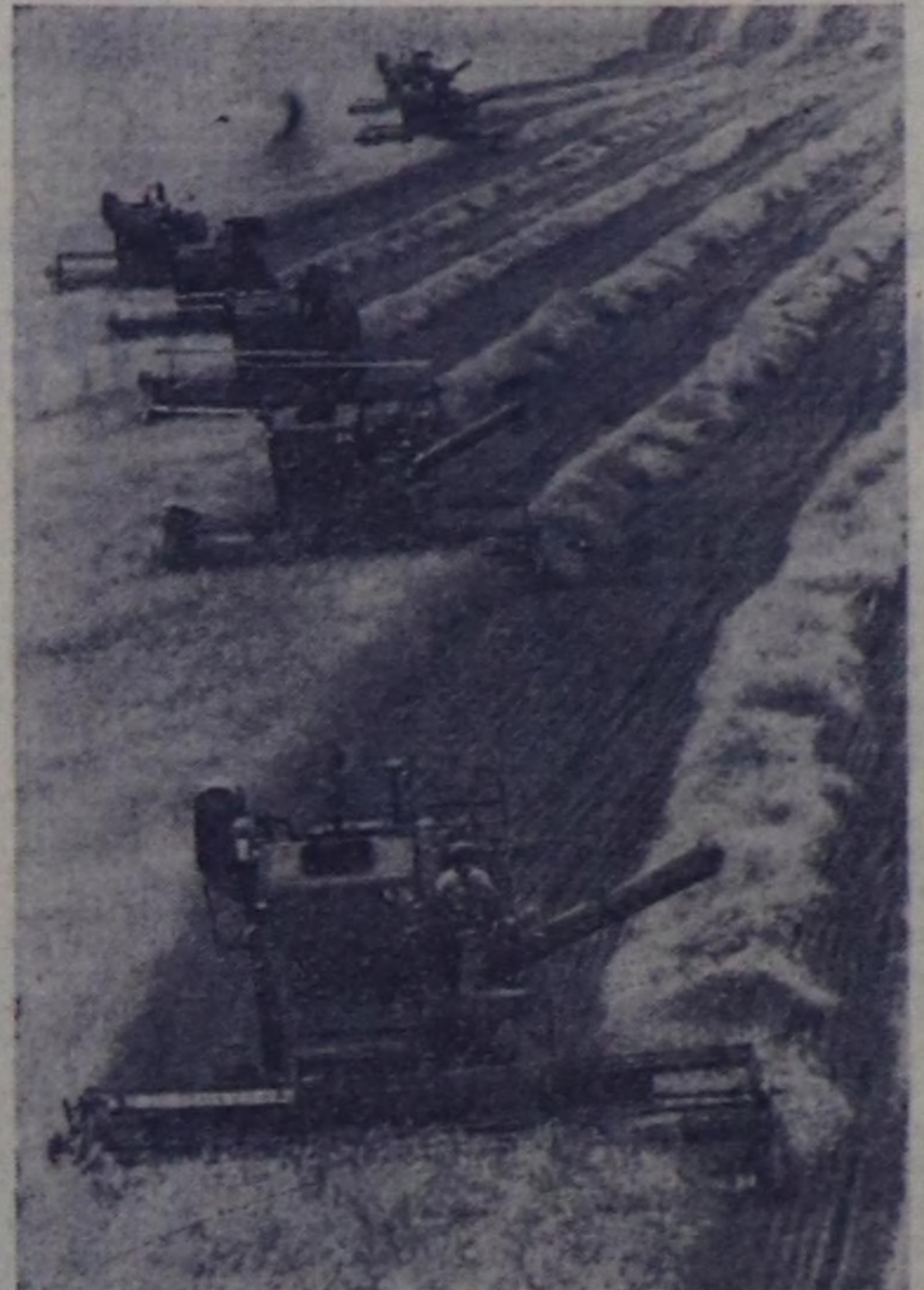
— 350 тонна ажыл тур. Шупту Кызыл районун «Тил-дегел» совхозтун арбай-дыр. Ам база оон келдир.

— Деңизин кижилер хей бе, каш кижжи силер?

— Бир дун-хүн иштинде дөрт кижжи ажылдап тур бис. Оларын тус-тус шактарга ху-аап каан. Ынчангаш, шактың кайы-даа үезинде тараа келдир болза, хүлээп аларыңга белен бис — деп, ол харыялады.

— Машина келди! — диш-кен соонда, анаа турган улаус шупту дашкаар үнө халыкып, ол күзөңгич алычын уткуду. Н. Каминьева-даа деңизинде барды. Уш тонна чаагай ар-байын өккөнгөн болду. Ону ам-дык кыс журналга демдег-лээп, чыгаачыга өртөрүн чеп-шээди. Ол машиналарын соонда баз бирөө келди. Ба-а-ла «Тилдегени» машина-ларын болду. Төрөөн чурттуң шымжамырынче чаагай дүжүт кирип эгелээ.

Д. ЧЫДЫМ.

БАШКИР АССР. «Туймазинский» совхозта та-ранны бөлүк арга-биле ажаап ап турары.
(СЭТА-нын фотохрониказы).

ХООРАЙЖЫЛАРНЫҢ ДУЗАЗЫ

Ниятинин малынга четтир-чөмн белектер дээр ажыл-ны республиканың колхоз, совхозтарында организасты-чору турар. Оларын ажыл-дык дузаажыры-биле рес-публика төвүнүн алаан ор-ганизациялары, үлетпүр бүдү-рүгелер коллективтери база кирип, социалисттик хүлээ-генин ажаадып турар.

Ажыл-агайларга мал чөмн белектери-биле. Кызыл хоо-райын бүдүрүгелериниң тус-тус колхоз, совхозтарга СЭКП Кызыл хоорай комитети ху-ваган.

Мал семиртир «Сукпак» совхозтун девискөринде хоо-райын 24 үлетпүр бүдүрү-гелери ситен белектелинде ажаадып турар. Оларын дыкка хойу планныг оонаалдарын

ажыр күсөткөн. Ылангыт хоорайнын харылзаа салбыры ол совхозка 25 тонна ситен белектер бээр планын 30,6 тоннага; Кызылдың аш-чөм барааннар садар чери 20 тонна мал чөмн белектер планын 28 тонна кылдыр күсөдип, мурунчаларын одуруун баштаан.

Хоорайнын хамааты камга-лазын штаны, столоваалар болгаш ресторанныр прези 3-15 тонна чедир ситен бе-лектер планнарын тус-туста 4,2—18,5 тоннага күсөткөн-нөр.

— Мал чөмнниң белектели чүткө көдөниң ажыл-ишчиле-ринин эвес, а хоорайжылар-нын база чутуга херээ. Ол талазы-биле планныг оонаал-дарын ажыр күсөткөн үстүн-де алы үнгөн бүдүрүгелерден

аңгыда хлеб продуктулар эр-гелел, сайгарылга баазаны, Кызыл үлетпүр тууду, Юсти-ция министрствозу болгаш адвокаттар коллегиязы, рес-публиканың Дээди судунун коллектив, ном үндүрер чер болгаш оон-даа өскөлөр мал чөмн белектер планын база күсөткен. «Сукпак» совхозка 169 тонна ситен белектер планнысты 197,2 тонна кыл-дыр ажыр күсөткөн—деп, совхозка мал чөмн белектери-нин хоорай штанын кези-гүнү, Кызыл хоорайнын харылзаа салбырынын началь-нын Н. А. Беляшов чугаала-ды.

Мал чөмнниң белектелинде кызылчаларын ажыл-ижи уламчылавышкан.

М. НАЛЧАН.

ТАРАНЫҢ ҮНҮЖҮ ЭКИ

Николай Сарыглар совхоз-тун Ак-Даш салбырында үш чыл сугартыкчы болуп ажи-дап турар. Оңашкан ажи-лын ол эки ситкилдиг күсөдип келген. Өрткөн чылын оон суг-тарганын улаштуруп бир гек-тарын-да 15 центнер кы-зыл-тасты ажаап алган. Оңу беш чылдың бирги чылында

чаагай дүжүтү өстүрер дээр анык сугаткыч кызыкмак ажидапкан. Бажылап берген 90 гектар кызыл-тастын ийи удаа эки шынарлык сугарты-лооскан, тараанын үнүжү эки.

Сарыглар сөөлгү үеде ситен белектелинде эвено удуртк-чулап турар. Олар 23 тонна

сигенин сараатташ хүлээткен. Ам-аа чөдөрн ажыг тонна си-генин сарааттаары-биле хө-пөткөн алганнар. Сарыглар-нын думчалары Алексей, Ва-димир болгаш эки Алеша Оор-жак эки ажаадып туралар.

Т. ХЕРТЕК.
Чөөн-Хемчик район.
«Алдан-Мадыр» совхоз.

Кыштагларже база чедиргилээн

БАЙ-ХААК. Тамды район-кун шөдөринде чедир кези ажыл тонна сигенин белек-төөн. Оон иштинде 570 тонна сигенин престөөн. Кыштаг-ларже 1500 тонна сигенин че-дирген.

Мал чөмнни белектери-нин чарыжыны мурунда «Революциянын чалбымын» совхоз болуп, ажыл-агыйлар аразынча шалычын Кызыл тукут чаалап алган. Сов-хозтун ситенчилери 3 муң тонна сенажы, 630 тонна ситост, чеди муң 300 тонна витеминин ситен далганын белектөөн. Көдө ажыл-агый-ын Дуракулга станциязы ба-

за бедик көргүзүлгелерге бол-ган. Ында Никита Павлович Медведцевтиг 6 дугаар брига-дазы үш муң тонна сигенин, 12 тонна ситост, 1300 тонна сенажы, 288 тонна вите-минин ситен далганын бе-лектөөн.

Тамды районун шөдөри-нде дүжүт ажаап алышкы-нын чамдык ажыл-агыйлар эгелей берген. Дуракулга стан-циясында Александр Корба-новтун бригадазы бир га чер-ден 12 центнер дүжүтү ажаап аларып хүлээткен, ам 660 га черин кызыл-тастын чыттыр кестерген.

О. ОХЕМЧИК.

Сигенчилериниң ижи

Чөөн-Хемчик районда «Сүт-Хел» совхозтун акыл-ишчи-лери ниятинин малынга бы-жыг чөм-сууру тургузар дээр хүн бүрү темизини ко-палтайн улам шалын ажи-дап туралар. Хүн келген тууду оон дегем девискө-ринде чаа-чаа сарааттар не-мези, онда күш-ажылдың эки организастаптыган байд-кап турар.

Ол хаймышкыныг иште совхозтун машина-трактор мастерскаяларын колдонгын совхоз төвүнүн чамдыга кал-бак, дегем шыкта ситен ке-лчи, мал чөмн белектер бир эвено болуп алган хол надыр-

МАМГА БЫЖЫГ чөм-суурун тургузаар

БҮГҮ КҮШТҮ МОБИЛИЗАСТААР

Ниятинин малынга четтир чөм-сууру тургузары-биле республикага чарлаан шалыч-ны айга акыл-ишчилери кириштерер. Талаа-биле аял-ды Монгуш-Тайга райо-нда хаймышкыныг чоруу турар.

СЭКП райкомунун бюрозун болгаш райкукумунуң каттыккан хураан шалыч-ны ай үезинде социалист та-рышты калбартып, күш-ажыл кылып шынар колхоз-чуларына 60—70 хуузу си-гени белектелинде хараа тула-рын колхозтар баштаар чер-леринге, партокларга, көдө Советтериниң кукумварияга дааскан турган.

Районда чоокку хүндөргө чедир ийиле-биле 307,5 тон-на ситенин кезип белекте-кен, оон иштинде «Малчын» колхоз (баштаар черин дар-

газы С. Очур, парток секре-тары С. Шавит-оол) мал чөмн белектер планын 23,8 хуу, «Мөгөн-Күрөң» колхоз (ба-штаар черин даргазы С. Шавит-оол, парток секретары С. Ховалыг) 30,6 хуу күсөт-көн. Бүдүрүгө болгаш ала-бан организация черлери 60 тонна ситен белектер план-ны 40 ажыг хуузу күсөт-көн.

Мал чөмн белектериниң шалычны айынын баштайгы он хонувун түнөлдөн колхоз-тар айы-биле үндүргөн, му-рунчкы бригадаларга, эвено-ларга, тус-тус малчынарга моральдык болгаш мате-риалдык шалык-макталды ты-мыскал.

Чижээ, «Малчын» колхоз-тун Каргыла С. Хаттыг-оол удурткан № 1 хойжу бри-га-

данын ситенчилери 95 тонна ситен белектер планынын чартык кезин күсөдип, кол-хозта ситенин бригадалар ара-зында чарыштын бирги черин алган. Доора-Ховуда Т. Биче-оол удурткан № 4 хойжу бригаданын ситенчилери 90 тонна ситен белектер планы-нын барык чартык кезин күсөдипкен. Сигенин эвено-лардан хову бригаданын С. Койгар-оол удурткан эвено-зу, тууду бригаданын Д. Донгак удурткан эвенозу ба-за кызыкмак ажидап, мактанган. Хойжулардан Кар-гыла № 1 хойжу бригадала мурунчал хойжу М. Биче-оол, Т. Дамды, Кара-Хөдө № 3 бригаданын хойжуу С. Харалыг-оол 6—10 тонна чедир ситенин тус-туста белек-кеп, чарыштын мурунку оду-рунда киргенер. Ынчангаш

бирги черин алган ситенин бригадала артты, а ситенин эвенога хойду акша шыаа-ла-биле кайды тымыскал. Мал чөмн белектеринге мурунчал болгаш хойжуларга акша шалычтарын тымыскал.

Районун бүдүрүгө, ала-бан организациялар колдонгын ситен белектелинде иле-кейдег кирип турар. Ылангыт септеге-тудуг улаштуг, коммунал ажыл-агый чери, чопуна амдылар хандырыл-га комбинат болгаш рай-кукумун, БТКСМ райко-мунун колхозствора бо ажылга организастыг кириш-кен.

Колхозтарын, бүдүрүгө, ала-бан организацияларын ажыл-ишчилери шалычны ай-да ситен белектер планын долдуур болгаш ажыр күсөд-дир дээр бар аргааларын ажидапкыныг бүтү күштү мобилизастап турар. «Мал-чын» колхозтун баштаар чери ситен белектелинде ажидап турар колхозчуларга мөмөй бөккө кирип, оон иштинде чөдөрн кижини Тес-Хем рай-онун Ан-Чыраада ситен бри-гадазынче чоруулан. «Мөгөн-Бүрөң» колхоз үкөи кижини, районун бүдүрүгө, ала-бан организация черлери чөдөрн кижини мал чөмнни белек-телинде мөмөй чоруулан.

Д. КУУЛАР.
Монгуш-Тайга район.

Михайловка районун «Рас-сөт» колхозунуң мурунчал дүжүлганын чөвөгө хурада демдегелээ. Ында барык ийи муң гектар черден күзү та-ранның ортумак дү-жүдү гектардан-на 60 цент-нер болган. А коммунист Н. Н. Киселевтуң эвеноу 160 ажиг гектар чер бүрүзүнде 76 центнер «Мировоская-808» колхозтун шалыч-ны айында дүжүтүгү олакка эйне баштай чоруулан. Ол ажи-агый-нын күзү тарып култураларын таварышта эвес. Тараа култу-раларын тарылга шөдө-риниң чартындаан хойун Но-воинский, Серафимович, Котельников, Урюкин, Ми-хайловка болгаш областн өс-

1977 чылдың дүжүдүгө күскү тарылга черлерин эвено колбартыр деп төлөвлөниги чедикчилерин күсөдиргө бүтү ажидап-агыйларга ажидап чорударынын тодаргай гра-фиктерин тургузарын санал-даан. Эрте-организастыг бол-ган агрохимикат хемчегер-лин системанын, механиза-торларын белик мерген-диге база техниканы билд-ири ажидапкыныг билд-ири, ону беш чылдын ийи-ги чымылда күзү тарып кымылдаптыган болгаш көк-таранын дүжүдүн бүдүрү үндүрер улаштуларына бы-жыг база тургустууларына быжыг бүүрүдө чөвөгө ху-радын киришчилери иле-реткен.

